

Het hbo fraudeert al sinds 1984 en de Kamer was altijd weer geschokt

Steeds wanneer het hbo in opspraak raakt, reageert de Tweede Kamer 'geschokt' en eist ze een spoeddebat. De HBO-raad zegt dan dat het minder ernstig is dan het lijkt. In werkelijkheid is dit een Hollands hbo-drama van ongekende omvang, waarvoor – typisch Nederlands – niemand verantwoordelijk wordt gesteld, betoogt **Bastiaan Bommeljé**.

Illustratie Milo

Wie was echt verrast over de twee recente rapporten van de Inspectie van het Onderwijs waarin werd gesteld dat het merendeel van de onderzochte hbo-opleidingen „onder de maat” bleek, zich „niet aan de wet hield” en „onzorgvuldig gedrag” vertoonde (NRC Handelsblad, 29 april)? Wie werd daadwerkelijk overvallen door het bericht dat misschien wel eenderde van alle studenten onterecht een diploma had gekregen en dat de onderwijssituatie op hogescholen „zorgelijk” is, of ten minste „aanzienlijke tekortkomingen” vertoont?

Voor leden van de Tweede Kamer was dit allemaal blijkbaar een verrassing. Zij toonden zich „geschokt” en eisten een spoeddebat. Voor de studentenvakbonden kennelijk ook. Zij zeiden „verbijsterd” te zijn. Ze eisten financiële

compensatie. Oh ja, tevens voor de Algemene Onderwijsbond, die een onderzoek eiste „hoe dit mogelijk is”. Ook deze krant concludeerde verrast dat „bij het hoger beroepsonderwijs de autonomie is doorgeslagen”.

Laten we elkaar niets wijs maken. Dit was oud nieuws, gaapverwekkend, meer van hetzelfde en zelfs geen reden om een wenkbrauw op te trekken. Dat gold ook voor de geërgerde reactie van de HBO-raad, die zich stoorde aan de manier waarop het hoger beroepsonderwijs in het nieuws was gekomen. Bij monde van Guusje ter Horst (PvdA), die een jaar het voorzitterschap waarneemt, stipuleerde de raad dat de situatie helemaal niet rampzalig is, maar juist „voor verbetering vatbaar” blijkt.

Uit hun reacties blijkt dat deze hoofdrolspelers de afgelopen kwart eeuw kennelijk niet zo

goed hebben opgelet, hoewel zij allen verantwoordelijk zijn voor ontwikkelingen in het hoger onderwijs waarvoor het woord tragikomisch tekortschiet. Misschien is het nuttig om het geheugen op te frissen.

De eerste grote fraudezaak in het hbo stamt uit 1984. Toen bleek dat de Haagse Avondschool sjoemelde met studentenaantallen en diploma's. Destijds vorderde de overheid de te veel betaalde subsidie terug, maar deed ze geen aangifte. Wellicht speelde hierbij een rol dat een der betrokken bestuurders Wim Deetman (CDA) heette – de latere minister van Onderwijs. De fraude speelde zich niet toevallig af kort na het begin van de grootscheepse fusieoperatie in het hoger beroepsonderwijs, die de rijksoverheid vanaf de jaren zeventig propageerde en in 1983 verordonneerde, met de be-

leidsnota *Versterking door samenwerking*. De 413 bestaande hogescholen smolten samen tot uiteindelijk vijftig mammoetorganisaties met tienduizenden studenten.

Overigens zou twintig jaar later, in 2004, ook een andere minister van Onderwijs betrokken blijken te zijn bij een hbo-fraude. Maria van der Hoeven (CDA) had als directielid van de Technische Hogeschool Rijswijk een jaarrekening goedgekeurd waarin 2,3 miljoen euro aan onterechte subsidie was ingediend voor niet-bestaande studenten en diploma's. Zover was het nog lang niet toen een adviescommissie in 1991 de Nederlandse heao's onderzocht en concludeerde dat het een „warboel” was van over elkaar heen buitelandse studierichtingen met een